

PLANTENWERKGROEP

--- NMC-Schijndel --- Natuurgroep Gestel ---

Plant van de maand augustus 2025

Geel walstro

Algemeen

Wetensch. naam	Galium verum L.
Uitspraak	Gálium vérum
Familie	Rubiaceae/Sterbladigenfamilie
Geslacht	Galium/Walstro
Soort	Geel walstro
Plantvorm	Kruid. Hemicryptofyt****
Leefvorm	Overblijvend Foto 1. Geel walstro
Hoogte	15 tot 120 centimeter
Wortels	Wortelstok
Stengel	Rechtopstaand/liggend
Bladstand	Kransvormig
Bladvorm	Lijnvormig
Bladkleur	Donkergroen
Bladrand	Gaaf
Bloeiperiode	Juni – november
Bloeiwijze	Pluimvormig
Bloemtype	Tweeslachtig
Bloemkleur	Geel
Bloemvorm	Regelmatig
Kelkbladen	4
Kroonbladen	4
Meeldraden	4
Stijlen	2
Stempels	2
Vruchtbeginsel	Onderstandig
Vrucht	Splitvrucht
Groeiplaats	Grazige begroeiing

Foto 2. Geel walstro

Inleiding

In 2024 ben ik onverwachts een staaltje huisvlijt tegengekomen dat m'n aandacht trok omdat daarin de maanden van het jaar centraal staan. Ook in 2025 vraagt elke maand weer mijn/onze 'natuur'aandacht.

Augustus heet hier **Oogstmaand** met centraal in de afbeelding vele manieren van oogst verzamelen..

Augustus is genoemd naar de Romeinse keizer Augustus, voordien was de naam van deze maand **Sextilis**, dat zesde betekent. Zesde maand omdat maart de eerste maand van het jaar was.

Als plant van de maand kies ik deze keer voor het **Geel walstro**. Op foto 1 is de plant liggend en op foto 2 staand te zien. Het Geel walstro valt me al lange tijd op, jammer genoeg heb ik er in 2013 niet bijgeschreven waar precies ik deze plant gefotografeerd heb.

Naamgeving

Galium. *Galium* komt van het Griekse *galion*. Daarin zien we het woord *gala* dat voor *melk* staat. Dit kruid kan gebruikt worden om melk te doen stremmen en zo kaas te bereiden.

Verum. *Verum* is echt. Van de Wal-/Bedstro soorten zou de Gele Walstro de sterkste eigenschappen hebben, vandaar de naam *Echt walstro*.

Geel walstro. *Geel* vanwege de bloemkleur. Voor *wa/stro* kunnen we naar het middeleeuws Duitse woord *wal* dat *bedje* betekent. Een bosje gedroogde planten in een wiegje zou bescherming tegen ziektes geven. *Wiegstro* zou in dit verband een mooie naam zijn.

In het Fries, Frans, Duits en Engels noemt men de plant achtereenvolgens: Giel slyt of Gielwyt slyt, Gaillet jaune of Gaillet de Poméranie, Echten Labkraut of Weiszgelbes Bastard-Labkraut en Lady's Bedstraw en Hybrid Bedstraw. (Dit overziende zien we dat er overal nogal wat namen in omloop zijn voor deze Plant van de Maand).

Plaatsing

Heukels** plaatst de plant in de Sterbladigenfamilie, verder in het geslacht Walstro en de soort Geel walstro. In het geslacht Walstro worden verder veertien andere soorten genoemd. Als ondersoort van Geel walstro komt het Geelwit walstro(*Galium xpomericum*) voor. Hiervan zijn de bloemen bleekgeel tot wit, bovendien ontwikkelt deze soort haar stuifmeel niet goed en brengt zelden zaden voort.

Beschrijving

Levensvorm. Geel walstro is een overblijvend kruid en valt bij de indeling van Raunkiaer onder de Hemicryptofyten***. De plant zal tussen de 15 en 150 centimeter hoog worden.

Afb. 3. Wortelstelsel

Foto 4*. Wortelstelsel

Wortels. De plant heb ik niet uitgegraven. Vierhonderd jaar voor mijn geboorte heeft L. Fuchs het Geel Walstro getekend. Afbeelding 3 laat daarmee iets van de wortelstok met zijn ondergrondse uitlopers zien. Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online hebben kennelijk wel de moeite genomen om de goed verankerde walstro uit te graven, zo komen we toch nog dicht bij het wortelstelsel.(foto 4*)

Foto 5. Stengel

Foto 6. Kransbladeren

Foto 7. Bloeiwijze

Stengels. We hebben al gezien dat de niet zo stevige stengels tussen het gras mee omhoog groeien of juist over de begroeiing heen vallen. De ronde stengels, met vier ribben, zijn kort behaard. Dat zal een loop duidelijker laten zien(foto 5).

Bladeren. De lijnvormige bladeren zijn glanzend donkergroen en staan in kransen rond de stengel (foto 6). Het aantal blaadjes in zo'n krans varieert van zes tot twaalf. Bekijk één blad(blaadje) goed, de oprolling naar de middennerf en het stekelpuntje aan de top vallen dan zeker op(foto 6). Bekijk je de onderkant, dan zul je de (wit)uiltige beharing zien. Het smalle blad heeft maar één nerf.

Bloemen. De weelderige bloeiwijze(foto 7) is als een lange pluim. De heldergele bloempjes van twee tot vier millimeter zijn vierdelig(foto 8). De vier kelkbladeren zijn zeer klein en kun je beter tanden noemen. De vier kroonblaadjes zijn vergroeid. Hierop zijn de 4 meeldraden geplant en verder heeft de bloem twee stijlen met twee stempels.

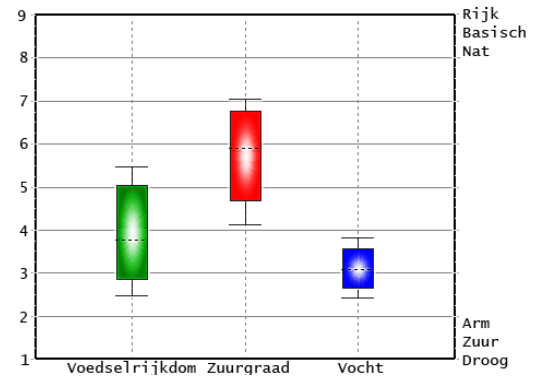
Vruchten. Het onderstandig vruchtbeginsel van het Gele walstro is tweehokkig. We noemen het een splitvrucht. De twee zwarte zaden van anderhalve millimeter zijn kaal en soms rimpelig(foto 9).

Foto 8. Bloemen

Foto 9. Zaadje

Afb.10*. Ecologische parameters

Groeiplaats

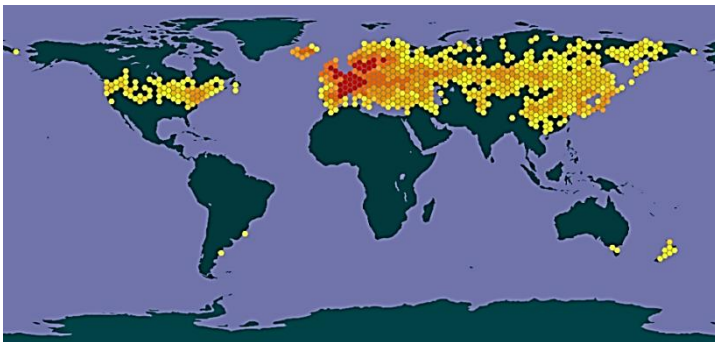
Bekijken we de groeiomstandigheden (zie ook afb. 10*), dan zien we dat:

- het substraat gemiddeld voedselarm zal zijn.
- de zuurgraad tussen 4¾ en 6¾ ligt.
- de plant een droge omgeving zoekt.

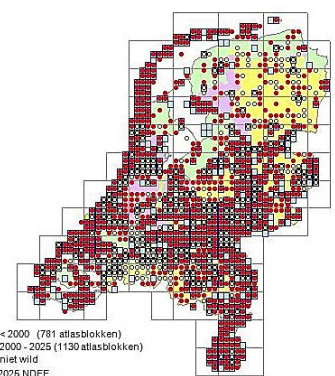
Wat het licht betreft zul je de plant op een zonnige plaats tegenkomen.

Geel walstro is vooral in de duinen te vinden en verder in het rivierengebied en Zuid-Limburg. Ben je daar niet, blijf dan toch op je hoede, je kunt de plant ook op andere plaatsen aantreffen.

Verspreiding

Kaartje 11(links) laat zien waar onze Plant van de Maand wereldwijd groeit. Zoemen we in op Nederland, dan geeft kaartje 12 (rechts) van Floron aan waar de plant in Nederland voorkomt

De Plant wordt als *vrij algemeen inheems* aangeduid.

Wetenswaardigheden

- . Geel walstro is gebruikt om melk te stremmen. Voor de kaasbereiding is het dus een waardevolle plant. De naam *Echt walstro* geeft aan dat deze plant het best aangewend kon worden t.o.v. andere *Walstro-soorten*.
- . Gedroogd walstro is een fijn geurende vulling voor beddengoed. *Bedstro* komt in dit verband ook voor.
- . De plant werd ingezet door haar urine-uitdrijvende en huiduitslagbestrijdende werking.
- . De plant levert twee verfstoffen: de wortel levert *rood* en de bloem *geeloranje*.
- . De bebladerde toppen van de plant bezorgen de Chester-/cheddarkaas zowel kleur als smaak.

Tot slot

Uit de inleiding blijkt dat het Geel walstro zo nu en dan opduikt.

Tot slot hoop ik dat zowel Geel- als **Geelwit walstro** mijn pad kruist. Komt de laatste op uw pad, laat het dan s.v.p. per mail aan me weten. Verder een mooie augustusplantenmaand gewenst.

Tekst

: Gerard te Dorsthorst

Abb. foto's

: GtD(1,2,6,7,8); New Kreüterbuch, L Fuchs(3); Flora van Nederland - Wilde planten en hun omgeving online(4,10); Saxifraga(5); Digital Plant Atlas(9); GBIF(Global Biodiversity Information Facility)(10); Floron(11).

1. Geel walstro		9 juli 2013
2. Geel walstro	Nij Beets	3 juli 2025
3. Wortelstelsel	"New Kreüterbuch"	1543
4*. Wortelstelsel	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
5. Stengel	Saxifraga – Sonja Bouwman	
6. Kransbladeren	Nij Beets	3 juli 2025
7. Bloeiwijze	South Uist	17 juni 2014
8. Bloemen	Nij Beets	3 juli 2025
9. Zaadje	Digital Plant Atlas	2006
10* Ecologische parameters	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
11. Verspreiding wereldwijd	GBIF	
12. Verspreiding Nederland	FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten	

*https://www.floravannederland.nl/planten/geel_walstro

**Heukels' FLORA van Nederland. 24^e druk. 2020.

****Hemicryptofyt: De plant met winterknoppen onder of iets boven boven de grond.

opm. De Plant van de Maand is te vinden op:

<https://www.nmcschijndel.nl> en op: <https://www.natuurgroepgestel.nl>

Mail: gerardtedorsthorst@home.nl

In

Afbeeldingen der artseny-gewassen met derzelver Nederduitsche en Latynsche beschryvingen, deel 5, Johann Carl Krauss (1800)

kun je vinden hoe men rond 1800 Geel walstro gebruikte.

O P R E G T

W A L S T R O O.

GEBRUIK. De geele Bloemen van dit *Walstroot*, in de Winkels *Galium luteum* genoemd, hebben eene doordringende, vrij aangename honingachtige Reuk. en iets bitterachtigen Smaak. Zij hebben een zuurachtige grondstof, en daarom zijn zij zeer geschikt de Melk te stremmen, en zelfs de Melk der Koeijen, zo zij daarvan eeten, is zeer tot de stremming geneigd. In het Graaffschap *Chester* in Engeland, zeer beroemd van wegens de lekkere Kaas, gebruikt men dit Kruid tot stremming der Melk, en men wil daar van dan de lekkerheid der Kaas afleiden. Proefneemingen bewijzen dat 'er een zuivere Azijn van te stookten zij. De Wortelen geeven eene roode verfstof en verwen de Beenderen, gelijk de *rubia tinctorum* rood. Als Geneesmiddel wierd het eertijds bij de Vrijsterziekte, Bloedwateren en de vallende Ziekte gebruikt, en 't is nog niet zeer lang, dat men goede werking bij gevallen waar de Oranjabladeren onwerkzaam waren, daar van gezien heeft. Men gebruikt het als Thee getrokken, of het versch uitgeperste zap. Bij de Stuiptrekkingen der Kinderen beweeren sommigen, dat het zig zeer werkzaam bewijze. Ook wil men het aftreksel bij de Jigt aanraaden. Voor 't overige hebben het de Ouden voor Krampstillend en Slaapbrengend gehouden, en uiterlijk bij kwetsuuren tot Bloedstremming, de Kanker en Kankergezwellen gebruikt. Nog zegt men, dat 't het Bloedpissen der Koeijen geneeze. Thans is het Middel in geen gebruik, en men kan deszelvs krachten door geen nieuwe proefneemingen flaaven nog laaken.

opm. Vrijsterziekte kennen wij als bleekzucht.